

2. Σχεδιασμός μαθημάτων για ενήλικες εκπαιδευόμενους

Η υλοποίηση της μάθησης απαιτεί τη διατήρηση μιας συγκεκριμένης σειράς και πρέπει να ακολουθούνται οι επιμέρους φάσεις της εκπαίδευσης. Μετά από μια βαθιά ανάλυση των αναγκών και της διαθεσιμότητας των εκπαιδευομένων, η καλύτερη μέθοδος που μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε στο έργο μας "Flip Edu Up" είναι η προσέγγιση της μικτής μάθησης. Αυτός είναι, λοιπόν, ο λόγος, που θα σας καθοδηγήσουμε σχετικά με το πώς να σχεδιάσετε ένα μάθημα "Blended learning course" για ενήλικες εκπαιδευόμενους. Η αρχή και το τέλος του εκπαιδευτικού κύκλου είναι σαφώς σημειωμένα. Το μεσαίο μέρος μπορεί να επαναληφθεί πολλές φορές¹.

- Η πρώτη φάση της κατάρτισης πραγματοποιείται σε **σταθερή μορφή** (ομαδική οργάνωση). Οι συμμετέχοντες γνωρίζονται με τον εκπαιδευτή και λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο συνέχισης της εργασίας τους κατά τη διάρκεια της κατάρτισης. Ο επικεφαλής έχει την ευκαιρία να βεβαιωθεί ότι όλοι είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν το υλικό που έχει αναρτηθεί στην πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης. Αυτή η φάση είναι τόσο σημαντική ώστε οι συμμετέχοντες που δεν είναι συνηθισμένοι στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση να μπορούν να αναπληρώσουν τις ελλείψεις τους. Η ενσωμάτωση της ομάδας είναι επίσης σημαντική, γεγονός που διευκολύνει σημαντικά τις επακόλουθες, επίσης απομακρυσμένες, επαφές. Η επόμενη φάση είναι η απόκτηση ειδήσεων, πραγματοποιείται στην πλατφόρμα. Κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης, οι εκπαιδευόμενοι αποκτούν γνώσεις, θέτουν ερωτήσεις που τους είναι ασαφείς και δημιουργούν μια βάση γνώσεων για πρακτική εφαρμογή. Επίσης, συχνά εκτελούν απλές εργασίες. Οι συμμετέχοντες μπορούν να μάθουν με το δικό τους ρυθμό και με το δικό τους στυλ.
- Μετά από αυτή τη φάση εκμάθησης, υπάρχει μια **μη στάσιμη φάση** - εκμάθηση δεξιοτήτων. Οι συμμετέχοντες στην κατάρτιση συναντώνται κατά τη διάρκεια διαδικτυακών μαθημάτων σε αίθουσα διδασκαλίας μετά την προετοιμασία στην προηγούμενη φάση, χάρη στην οποία αυτό το μέρος μπορεί να είναι ένα εργαστήριο που επικεντρώνεται στις πρακτικές δεξιότητες. Ο εκπαιδευτής έχει τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσει όλα τα πλεονεκτήματα των διαδικτυακών τάξεων. Η φάση αυτή είναι απαραίτητη, ιδίως στην περίπτωση της κατάρτισης σε ήπιες δεξιότητες, προσωπικές δεξιότητες κ.λπ. όπως η αυτοπεποίθηση, η οικοδόμηση αυτοπεποίθησης, η δημιουργία μιας αποτελεσματικής ομάδας ή η αποτελεσματική αυτοπαρουσίαση.
- Το τελικό στάδιο είναι η **αξιολόγηση και η πιστοποίηση**. Πραγματοποιείται κυρίως σε σταθερή μορφή, ιδίως εάν η κατάρτιση ήταν μεγαλύτερης διάρκειας. Στην περίπτωση αυτή, ο τερματισμός μπορεί να λάβει πανηγυρική μορφή. Η ολοκλήρωση και η σύνοψη της εκπαιδευτικής διαδικασίας μπορεί να συνδυαστεί με εξετάσεις και πιστοποίηση των συμμετεχόντων. Μετά την εκπαίδευση, οι συμμετέχοντες συνήθως εξακολουθούν να έχουν πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό στο διαδίκτυο και συχνά διατηρούν επίσης επαφή με τον εκπαιδευτή και την ομάδα.

¹ Urszula Cimoch; Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu; Jak zaprojektować efektywne szkolenie blended learning? <http://www.ebib.pl/2009/104/a.php?cimoch>

Στη μικτή μάθηση, μπορούμε να διακρίνουμε τις ακόλουθες μεθόδους και δυνατότητες μάθησης:

- **Συγχρονισμένη μάθηση** - σημαίνει ότι ο εκπαιδευτής και ο εκπαιδευόμενος βρίσκονται ταυτόχρονα στον ίδιο χώρο [εικονική τάξη]. Η εκπαίδευση πραγματοποιείται γενικά σε μια ομάδα, η οποία επιτρέπει την αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων.
- **Ασύγχρονη μάθηση** - διακόπτει το χρόνο του εκπαιδευτή και του συμμετέχοντα από την ενότητα. Λαμβάνουν γενικά τη μορφή διαδραστικών εκπαιδεύσεων ηλεκτρονικής μάθησης, οι οποίες διεξάγονται μέσω μιας εκπαιδευτικής πλατφόρμας, χάρη στην οποία ο διοργανωτής της εκπαίδευσης μπορεί να διαχειριστεί την πρόσβαση στην εκπαίδευση και να παρακολουθήσει την πρόοδο των συμμετεχόντων. Διάφοροι τύποι διδακτικού περιεχομένου μπορούν επίσης να αντιμετωπιστούν ως ασύγχρονες εκπαιδύσεις - π.χ. ηχογραφήσεις ομιλιών από συνέδρια ή παραδοσιακές εκπαιδύσεις, υλικό παρουσιάσεων, εκπαιδευτικές ταινίες κ.λπ. Σε αντίθεση με άλλο εκπαιδευτικό περιεχόμενο, οι εκπαιδύσεις ηλεκτρονικής μάθησης είναι διαδραστικές, δηλαδή παρέχουν ανατροφοδότηση στον συμμετέχοντα.

Η μικτή μάθηση είναι μια ποικιλία μορφών μάθησης που μπορούν να παρασχεθούν με διάφορους τρόπους - όχι μόνο εκπαίδευση μέσω ηλεκτρονικής μάθησης (τα λεγόμενα διαδικτυακά μαθήματα) και παραδοσιακές διαλέξεις. Υπάρχουν επίσης πολλές άλλες μέθοδοι μεταφοράς γνώσεων μέσω του Διαδικτύου, οι οποίες μπορούν να προσαρμοστούν στις διαφορετικές μαθησιακές ανάγκες των συμμετεχόντων.

Ο εκπαιδευτής θα πρέπει να βλέπει τη μικτή μάθηση ως μπλοκ από τα οποία μπορεί να δημιουργήσει νέους συνδυασμούς, κτίρια ή δομές. Ο πλούτος των μορφών μάθησης και η δυνατότητα ζογκλέρ με τα εργαλεία επιτρέπει στον εκπαιδευτή να δημιουργήσει ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και να δημιουργήσει μια ιδανική προσφορά προσαρμοσμένη στις ανάγκες και τις τεχνολογικές δυνατότητες των εκπαιδευομένων.

Η μικτή μάθηση μπορεί να περιλαμβάνει διδασκαλία:

Παραδοσιακά στο δωμάτιο

- διαλέξεις,
- συζητήσεις,
- επιδείξεις,
- πρακτικά εργαστήρια,
- ομαδική επίλυση προβλημάτων,
- παιχνίδι ρόλων,
- καταιγισμός ιδεών,

Με τρόπο ηλεκτρονικής μάθησης

- διαδραστική εκπαίδευση μέσω ηλεκτρονικής μάθησης,
- διαδικτυακά σεμινάρια,
- blogs,

- φόρουμ,
- συζητήσεις,
- διαδικτυακά κοινωνικά εργαλεία,

Όταν εφαρμόζεται σωστά, η μικτή μάθηση επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους να μαθαίνουν με το δικό τους ρυθμό, σε χρόνο και τόπο που τους ταιριάζει. Επιπλέον, οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι έχουν την ευκαιρία να αναλάβουν την ευθύνη για τη μάθησή τους. Ίσως το μεγαλύτερο πλεονέκτημα των μαθημάτων Συμπληρωματικής Μάθησης, ωστόσο, είναι ότι τοποθετούν τους εκπαιδευόμενους στο επίκεντρο της διαδικασίας διδασκαλίας και μάθησης.

Η μαγεία της μικτής εκπαίδευσης συνίσταται κυρίως στην κατάλληλη αντιστοίχιση του περιεχομένου της εκπαίδευσης και των μεθόδων υλοποίησής της με τους αποδέκτες και τους επιδιωκόμενους εκπαιδευτικούς στόχους.

Κατά το σχεδιασμό ενός προγράμματος κατάρτισης, είναι σημαντικό να χωρίζεται το πρόγραμμα σε κατάλληλες ενότητες και να διατηρείται το περιεχόμενο σχετικό με τους εν λόγω τομείς.²

- Το πρώτο βήμα στο σχεδιασμό ενός εκπαιδευτικού προγράμματος είναι κυρίως η ανάπτυξη της ιδέας. Είναι σημαντικό να καθοριστεί ο σκοπός της όλης εκπαίδευσης και οι επιχειρησιακοί στόχοι, περιγράφοντας τις γνώσεις και τις δεξιότητες που αναμένεται να αποκτήσει ο συμμετέχων με την ολοκλήρωσή της.
- Το δεύτερο βήμα είναι ο καθορισμός των απαιτήσεων για την ολοκλήρωση των επόμενων εννοιών και ολοκλήρωσης της κατάρτισης, ο σχεδιασμός των μεθόδων ολοκλήρωσης των πιστωτικών μονάδων (τεστ, εργασίες, ομαδικές εργασίες κ.λπ.) και η σαφής παρουσίασή τους στους συμμετέχοντες. Το σημείο αυτό περιλαμβάνει επίσης περιγραφές των απαιτήσεων, των προθεσμιών και της μεθόδου επιτυχίας. Αξίζει να εισαχθεί στο σύστημα αξιολόγησης η ομαδική συνεργασία, η οποία είναι όλο και πιο επιθυμητή στην αγορά εργασίας.
- Στο τρίτο βήμα, στην περίπτωση της μικτής μάθησης, γίνεται διάκριση μεταξύ του τι μπορεί να γίνει στην παραδοσιακή εκπαίδευση και του τι μπορεί να παραδοθεί στους συμμετέχοντες μέσω της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να εξαχθεί θεωρητικό υλικό, δηλαδή να συζητηθούν νομικές πράξεις, κάθε είδους πληροφορίες σχετικά με τα συστήματα κ.λπ. και να αναρτηθεί στην πλατφόρμα.
- Θα πρέπει επίσης να θυμόμαστε ότι το πρόγραμμα, το οποίο δεν μπορεί να υλοποιηθεί θεωρητικά, θα διεξαχθεί παραδοσιακά, π.χ. εκπαίδευση σε κοινωνικές δεξιότητες. Μπορεί να εξεταστεί αν θα πρέπει να διεξαχθεί ένα τεστ γνώσεων υλικού πριν από την έναρξη της παραδοσιακής κατάρτισης. Τότε θα είμαστε σίγουροι ότι οι εκπαιδευόμενοι έχουν κατακτήσει τις θεωρητικές γνώσεις, χάρη στις οποίες ο εκπαιδευτής θα μπορεί να ανατρέχει ελεύθερα στις πληροφορίες που αναρτώνται στην πλατφόρμα.

² Jak rozwijać firmę. Podstawy zarządzania dla MMŚP [on-line]. [Warszawa: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.akademiaparp.gov.pl> (dostępny po zalogowaniu).

Η κατάρτιση μέσω ηλεκτρονικής μάθησης πρέπει να έχει τη δική της δομή και να περιλαμβάνει βασικά στοιχεία, τα οποία περιλαμβάνουν:

- Καλωσόρισμα και παρουσίαση του τίτλου κατάρτισης.
- Σύντομες οδηγίες για την πλοήγηση στις διαφάνειες κατάρτισης - αρκεί να συγκεντρωθούν σε μία οθόνη τα επιμέρους στοιχεία πλοήγησης με μια περιγραφή του τι θα συμβεί μετά το πάτημα ενός συγκεκριμένου εικονιδίου.
- Εισαγωγή στο θέμα - θα πρέπει να παρουσιάζει τους γενικούς στόχους των δραστηριοτήτων που θα πραγματοποιηθούν, να περιγράφει εν συντομία το ουσιαστικό υλικό και να παρουσιάζει τη δομή του, αν είναι δυνατόν, να υποδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο οι γνώσεις μπορούν να εφαρμοστούν στην πράξη (βλ. το παραπάνω σχήμα).
- Βασικό περιεχόμενο - είναι καλό αν η ύλη θα χωριστεί σε μικρότερα μέρη.
- Περίληψη - είναι σημαντικό να σχετίζεται με το σκοπό του μαθήματος και να συγκεντρώνει συνοπτικά, μετά από κάθε κεφάλαιο και στο τέλος του μαθήματος, τις σημαντικότερες πληροφορίες.
- Δοκιμαστικό μέρος - είναι σημαντικό για τους συμμετέχοντες, καθώς τους επιτρέπει να προσδιορίσουν το επίπεδο εξοικείωσής τους με την ύλη.
- Πρόσθετες πηγές για την εμπάθυνση του βασικού περιεχομένου - για άτομα που είναι έτοιμα να διευρύνουν τις γνώσεις τους λόγω των υψηλών προσδοκιών για το μάθημα.

Είναι καλό να χωρίσετε την εκπαίδευση σε ενότητες. Το υλικό είναι τότε δομημένο και εύκολο στην πλοήγηση, ειδικά αν το πρόγραμμα μας δίνει μια πρόσθετη δυνατότητα να μετακινηθούμε σε διαφορετικές ενότητες, σε διαφορετικά μαθήματα εντός των ενότητων και σε μεμονωμένες διαφάνειες εντός του μαθήματος.

Είναι ωφέλιμο για τον εκπαιδευόμενο να ανατρέχει στις γνώσεις που παρουσιάστηκαν προηγουμένως. Έτσι, δημιουργούμε συνειρμούς και υπενθυμίζουμε το περιεχόμενο, γεγονός που εξυπηρετεί την καλύτερη απομνημόνευση και κατανόηση.

Το προσεκτικά σχεδιασμένο υλικό θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις δυνατότητες πολυμέσων του μαθήματος, π.χ. να παρουσιάζει το περιεχόμενο με τη χρήση διαγραμμάτων, διαγραμμάτων και εικόνων. Να θυμάστε: ένα μάθημα μικτής μάθησης χωρίς γραφικά είναι βαρετό! Εκτός από το να γίνουν τα γραφικά πιο ελκυστικά, είναι απαραίτητο να εξεταστούν διάφορες μορφές δραστηριότητας των συμμετεχόντων και θέματα για συζήτηση στο φόρουμ. Η έκφραση των δικών σας απόψεων για ένα συγκεκριμένο θέμα θα εδραιώσει το περιεχόμενο. Ένα παρόμοιο καθήκον θα εκπληρώσουν οι ερωτήσεις και οι εργασίες (έως δύο διαφάνειες) που ετοιμάζονται κάθε 2, 5 ή 10 οθόνες (ανάλογα με τη συσσώρευση πληροφοριών) για να ελέγξουν τις αποκτηθείσες γνώσεις. Η ανατροφοδότηση σχετικά με την ορθότητα της άσκησης θα πρέπει να εμφανίζεται στην ίδια οθόνη με την εργασία.

Τέτοιες σύντομες δοκιμασίες θα χρησιμοποιηθούν επίσης για την τρέχουσα αυτοαξιολόγηση του συμμετέχοντα, καθώς και για την αξιολόγηση του ενήλικου εκπαιδευόμενου από τον εκπαιδευτή. Αξίζει να αναπτυχθεί βοηθητικό υλικό, όπως βασική βιβλιογραφία, συμπληρωματική βιβλιογραφία και λεξικό βασικών όρων. Καθήκον του εκπαιδευτή είναι να σχεδιάσει την ομαδική εργασία σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές των διαφόρων μεθόδων: μέθοδος του προβλήματος, μέθοδος project, ανάλυση περίπτωσης, παιχνίδι ρόλων και συζήτηση.

Στην υλοποίηση αυτού του καθήκοντος θα βοηθήσει ο σχεδιασμός και η εφαρμογή της έννοιας του συστήματος ομαδικής επικοινωνίας στην πλατφόρμα. Οι απλές κατευθυντήριες γραμμές θα σας βοηθήσουν να σχεδιάσετε και να κατασκευάσετε εκπαιδευτικές οθόνες ηλεκτρονικής μάθησης ή να δημιουργήσετε περιεχόμενο πολυμέσων γενικότερα:

- η πλοήγηση πρέπει να είναι διαισθητική και να λαμβάνει υπόψη τις λογικές συνδέσεις,
- τα μηνύματα της παρουσίασης πρέπει να είναι απλά και ευανάγνωστα,
- αξίζει να εισαχθεί ένα κύριο μοτίβο,
- το μέγεθος των αντικειμένων πρέπει να είναι ισορροπημένο,
- θα πρέπει να παρέχεται στους χρήστες τεχνική υποστήριξη και χρόνος για δοκιμές,
- πρέπει να καθορίσετε τον τρόπο αξιολόγησης,
- να προσέχετε τα τυπογραφικά λάθη,
- η υπερβολική ποσότητα αντικειμένων στον ιστότοπο μπορεί να αποσπάσει την προσοχή,
- είναι χρήσιμη η χρήση διαγραμμάτων,
- ο χρόνος φόρτισης πρέπει να είναι σχετικά σύντομος,
- η διάρκεια ενός μαθήματος δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 45 λεπτά,
- η προσοχή των μαθητών διεγείρεται από διάφορα ερεθίσματα,
- τα στοιχεία του περιεχομένου θα πρέπει να τονίζονται για να διατηρείται η προσοχή του ακροατηρίου,
- αξίζει να χρησιμοποιούνται οπτικοί συνειρμοί,
- να θυμάστε ότι τα δεδομένα διαβάζονται από αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω,
- τα αντικείμενα στα δεξιά εμφανίζονται μεγαλύτερα,
- μια γραμμή που εκτείνεται από την κάτω αριστερή γωνία προς την πάνω δεξιά (ανοδική) συμβολίζει την αισιοδοξία και το αντίστροφο,
- θα πρέπει να αποφεύγετε τη δημιουργία ενός συμπαγούς, ομοιόμορφου κειμένου (οι προτάσεις θα πρέπει να ομαδοποιούνται σε σύντομες παραγράφους),
- τα μεγαλύτερα, φωτεινότερα και έντονα χρωματισμένα στοιχεία προσελκύουν την προσοχή, δίνουν την εντύπωση ότι είναι πιο σημαντικά,
- οι λίστες δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα 6 στοιχεία,
- τα διαγράμματα μέχρι 7 στήλες,
- οι πίνακες δεν πρέπει να είναι φαρδύτεροι από 5 στήλες,
- το διάγραμμα πίτας πρέπει να περιέχει το πολύ 7 φέτες,
- η γραμματοσειρά sans-serif είναι πολύ πιο σαφής,
- αξίζει να χρησιμοποιείται το κείμενο στις επικεφαλίδες με μέγεθος γραμματοσειράς 28-36 στιγμών και στο τμήμα του κειμένου 16-24 στιγμών.

Η δημιουργία περιεχομένου ηλεκτρονικής μάθησης για αυτοδιδασκαλία απαιτεί, εκτός από τις γνώσεις και τις δεξιότητες του ατόμου που διεξάγει και σχεδιάζει την εκπαίδευση, τη συμμετοχή ειδικών σε διάφορους τομείς: συγγραφείς, εμπειρογνώμονες, μεθοδολόγους, γραφίστες, ειδικούς πληροφορικής κ.λπ. ώστε η εκπαίδευση να είναι τέλεια.

Το υλικό αυτοεκπαίδευσης πρέπει να είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στα διαφορετικά στυλ μάθησης των ενηλίκων και, ως εκ τούτου, πρέπει να χρησιμοποιεί ποικίλα διδακτικά μέσα. Δεδομένου ότι ο συμμετέχων θα τα χρησιμοποιεί εκτός του ελέγχου του εκπαιδευτή, πρέπει να είναι αρκετά ελκυστικά και ελκυστικά ώστε να κρατούν την προσοχή του για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Για το σκοπό αυτό μπορούν να χρησιμοποιηθούν μορφές παράδοσης, δηλαδή η μετάδοση μηνυμάτων μέσω κειμένου, ήχου, εικόνας και αλληλεπίδρασης με τον υπολογιστή. Η υλοποίηση της αλληλεπίδρασης με τον υπολογιστή είναι πολύ διαισθητική για τον χρήστη.

Σημαντικές πτυχές κατά την κατασκευή ενός μαθήματος³:

Εάν ο ενήλικας μαθητής δυσκολεύεται να εκφραστεί, τότε δοκιμάστε...

- Γραπτή αναφορά
- Καλλιτεχνική δημιουργία
- Έκθεση ή βιτρίνα
- Διάγραμμα, γράφημα ή πίνακας
- Φωτογραφικό δοκίμιο
- Χάρτης
- Ανασκόπηση ταινιών
- Χαρακτήρας ή παντομίμα
- Επίδειξη
- Μαγνητοσκοπημένη αναφορά

Εάν ο ενήλικας μαθητής δυσκολεύεται να γράψει, τότε δοκιμάστε...

- Χρησιμοποιήστε μια μορφή που απαιτεί ελάχιστη γραφή
  - Πολλαπλής επιλογής
  - Προγραμματισμένο υλικό
  - Σωστό/Λάθος
  - Αντιστοίχιση
- Μειώστε ή παραλείψτε τις εργασίες που απαιτούν γραπτό λόγο
- Ενθαρρύνετε την κοινή καταγραφή σημειώσεων

Αν ο μαθητής δυσκολεύεται να εκφραστεί γραπτώς, τότε δοκιμάστε...

- Προφορικές αναφορές
- Μαγνητοφωνημένη αναφορά
- Κασέτα συνέντευξης
- Κολάζ, γελοιογραφία ή άλλη τέχνη

³ Bulloch, K. (n.d.). *How to adapt your teaching strategies to student needs*. How to Adapt Your Teaching Strategies to Student Needs | LD Topics | LD OnLine. Retrieved December 6, 2021, from <http://www.ldonline.org/article/370/>.

- Χάρτες
- Διοράματα, τρισδιάστατα υλικά, εκθέματα βιτρίνας
- Φωτογραφικό δοκίμιο
- Συζήτηση σε πάνελ
- Προσομοίωση συζήτησης
- Ανασκόπηση ταινιών και παρουσίαση μιας κατάλληλης ταινίας στην τάξη

